

Bruno Zwicker

Národnost: židovská

Datum narození: 17. února 1907

Místo narození: Knínice u Boskovic

Datum úmrtí: 29. či 30. září 1944

Místo úmrtí: Osvětim

Sociální zařazení: Pocházel ze skromných poměrů židovské kupecké rodiny, kde se mluvilo česky. Měl dvě sestry, Hildu a Olgu.

Akademické působení

Po maturitě na reálném gymnáziu v Boskovicích nastoupil roku 1926 na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde se věnoval hned několika oborům – historii, filozofii a zeměpisu. Během studia se však začal intenzivně zabývat obecnou a speciální sociologií, která se stala jeho hlavním vědeckým zájmem. Mimo to se věnoval také pedagogice. Od roku 1929 působil jako knihovník Chlupova pedagogického semináře, odkud později přestoupil do knihovny semináře sociologického. O rok později získal na fakultě místo asistenta a pomocné vědecké síly u profesora Inocence Arnošta Bláhy, který stál v čele sociologického semináře. Roku 1933 obhájil disertační práci, z níž se bohužel zachoval pouze dotazník *Sociologie práce*. Poté, co se stal doktorem filozofie, rozšířil svou působnost pomocné vědecké síly také na pedagogický seminář. Roku 1934 získal po složení zkoušek vysvědčení učitelství z dějepisu a filozofie jako hlavních předmětů a zeměpisu jako vedlejšího předmětu. Teprve po dvou letech byl povýšen na nehonoranovaného asistenta sociologického semináře. Kvůli špatné finanční situaci vyučoval před začátkem války (roku 1938) na klasickém a později na nově zřízeném židovském gymnáziu v Brně. Přestože se již zjevně projevovaly protižidovské represe, snažil se nadále udržovat kontakt s filozofickou fakultou. Jeho úspěšně započatou vědeckou kariéru však přerušil začátek druhé světové války. Na podzim 1942 byl odvezen s rodiči a sestrou do Terezína, kde se v omezených podmínkách věnoval dalšímu studiu a vyučoval děti. Až do konce svého života byl plný optimismu a humanistických ideálů. Přestože se do Terezína šířily neblahé zvěsti o existenci plynových komor, on jim odmítal uvěřit až do poslední chvíle. Dne 28. září 1944 byl deportován do Osvětimi. Zde zemřel v noci z 29. na 30. září 1944 v plynové komoře.

Výběr z díla

V oboru sociologie byl spíše samoukem. Protože ovládal několik světových jazyků, mohl se inspirovat díly předních zahraničních autorů (Poincaré, Hennequin, Guyau, Lessing, Sombart, Briefs a Dunkman). Velmi si vážil svého učitele I. A. Bláhy, na jehož výzkumy také navázal. Věnoval se především hospodářské sociologii, z jejichž

témat mu byla nejbližší otázka práce, dělnictva a nezaměstnanosti. V rámci svých dotazníkových šetření tak nejednou zavítal i mezi brněnské dělníky.

Od roku 1930 spolupracoval se *Sociologickou revue*, v níž publikoval většinu svých prací. Podle svého učitele I. A. Bláhy byl „hlavní hybnou silou vší práce, již nová revue vyžadovala“. Přestože se během 30. let stal členem redakčního kruhu, nebyl nikdy kmenovým autorem. Po okupaci uveřejňoval své články pod pseudonymem Z. Bystrý. Bruno Zwicker napsal během svého krátkého vědeckého působení velké množství referátů, recenzí a informativních statí. Nepodařilo se mu však publikovat větší syntézu, což lze přičítat jednak jeho brzkému úmrtí, ale také údajné nechuti k velkým syntetickým dílům. Roku 1935 vyšla v *Sociologické revui* jeho zásadní studie *K sociologii nezaměstnanosti*, která je založena na kombinaci základních kvantitativních postupů a rozhovorů s nezaměstnanými – jednalo se o jeden z mála dobových článků k dané problematice. Mezi jeho další významné práce lze řadit studie *Nezaměstnanost* (1933), *Problém práce* (1935), *Psychiatrie a studium společenských poruch* (1937) či *Soustava a metoda* (1939, pod pseudonymem Z. Bystrý). Podílel se také na tvorbě některých hesel do *Pedagogické encyklopedie* a *Dodatků Ottova slovníku naučného*.

Na stránkách *Sociologické revue* byla otištěna řada Zwickerových recenzí. Pravidelně zde také uveřejňoval roční přehledy české i zahraniční sociologické produkce a čtenáře informoval o novinkách západoevropské, americké a německé sociologie. Pouze výjimečně věnoval svou pozornost jiným nežli ekonomickým tématům (výjimku představuje například recenze knihy *Empirische Soziologie* od Otty Neuratha).

Svémi názory i badatelskými tématy se Bruno Zwicker řadil k levicově orientovaným autorům, není tedy překvapivé, že se zapojil do Výboru pro pomoc demokratickému Španělsku.

Evaluace

Přestože Bruno Zwicker zemřel v pouhých třiceti sedmi letech, nelze mu upřít důležité místo v dějinách předválečné sociologie na FF MU. Byl spolutvůrcem časopisu *Sociologická revue*, pokračovatelem I. A. Bláhy a významným představitelem levicově orientované větve brněnské sociologické školy.

Ohlasy

[...] měl schopnost neutonout na faktové mikrologii, nýbrž skrze konkrétní vidět abstraktní a skrze abstraktno proniknout do konkrétna. \ [Inocenc Arnošt Bláha](#)

[...] na veřejných diskusích (např. ve Filosofické jednotě) se debat nezúčastňoval (říkával o sobě, že je „*adepatní*“), tím úspěšněji však diskutoval v úzkém kroužku. Jedinečné bývaly jeho reprodukce a rozbor zahraničního rozhlasu. Byl velmi sebekritický, ale stále činný, o všechno se zajímal a stále něco plánoval i uskutečňoval. \ [Miloš Trapl](#)

Nevyučoval podle běžných vzorů, neliboval si v tom, aby z výšky katedry ukázal, že to neb ono nedovedeme. Účelem jeho vyučování nebylo žáka zdeptat, ale povzbudit ho. Jeho přednáška nás nabádala k vlastní práci. Přinášel literaturu a upozorňoval, nabádal, spokojil se s tím, že téma naznačil v hrubých rysech a nám pak přenechal, abychom se s problémem sami vypořádali. Jeho přednášky měly být jen vodítkem k vlastnímu studiu. Nesnažil se nám „naočkovat“ svůj politický názor – on nás k socialismu vedl... \ [jeden z Zwickerových středoškolských studentů](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 20/4.

BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Albert, 1999, s. 259–260.

FLOSS, Pavel. *Sborník k dějinám českého školství a učitelstva na Moravě*. Přerov: Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského, 1979, s. 30–70.

HÁJEK, Mojmir. Dr. Bruno Zwicker, významný představitel brněnské sociologické školy. *SPFFBU*, G 15, 1971, s. 49–64.

KÖTTNER, Mojmir. Upřesněný pohled na Bruno Zwickera. *Universitas*, 1981, č. 2, s. 17–21.

KÖTTNER, Mojmir a kol. Biografie B. Zwickera v dokumentech archívu UJEP. K nedožitým 75. narozeninám brněnského sociologa. *SPFFBU*, G 26, 1982, s. 99–104.

LIŠNOVSKÁ, Dagmar. *Bruno Zwicker 1907–1944. Bibliografie*. Brno: Státní pedagogická knihovna, 1968.

NEŠPOR, Zdeněk R. a kol. *Slovník českých sociologů*. Praha: Academica, 2013, s. 459–462.

PELUNĚK, Lukáš F. Bruno Zwicker (1907–1944). Připomenutí nadějného, leč krátkého života. *Universitas*, 2015, č. 1, s. 53–54.

PhDr. Bruno Zwicker [online]. [cit. 15. května 2018]. Dostupné z: <<http://holocaust.cz/databaze-obeti/obet/136518-bruno-zwicker/>>.

SEDLÁK, Jiří. Tři sociologové z Bláhovy Brněnské sociologické školy. *Universitas*, 2010, č. 1, s. 53–59.

